

norum spiritualium, quibus utendi jus competit omnibus fidelibus.

Interdictum convenit cum excommunicatione et suspensione in eo quod delinquentes et contumaces privet participatione quorundam honorum spiritualium ut eos ad resipiscentiam adducat; differt vero ab utraque ob rationem sibi propriam. Distinguitur nimirum a suspensione quæ clericos solum afficit, illosque privat usu attributionum sui status, dum interdictum in laicos æque ac in clericos statui potest, quia delinquentes privat usu honorum quibus omnes participant. Distinguitur insuper ab excommunicatione quæ delinquentes privat usu honorum spiritualium quatenus illos separat a communione externa Ecclesiæ, ex qua hæc bona derivantur. Interdictum privat quidem participatione quorundam honorum quæ sunt, si dicere fas est, juris publici inter fideles, sed non aufert communionem externam cum Ecclesia.

II. Interdictum multiplex distinguitur.

Ratione motivi quo statutum fuit, est *pœnale* aut *medicinale*. Hæc prima divisio explicatur ex dictis supra, ubi de pœnis in genere et de suspensione in specie.

Ratione subjecti, est *personale*, *locale* aut *mixtum*. Interdictum *personale* afficit immediate personas, quæ privantur usu quorundam honorum. *Locale* afficit immediate loca, v. g., ecclesiam, parochiam, urbem, sed indicitur ob peccata commissa, alioquin nec censura, nec pœna foret. Si Episcopus prohibuerit quominus officia divina habeantur in Ecclesia cui periculum ruinæ imminet, vel ne usu adhibeantur in divinis officiis paramenta vetustate deformata, non est vere interdictum, sed mera prohibitio cujus violatio non eosdem effectus inducit. Interdictum *mixtum* afficit immediate personas et locum; cadit simul in loca quatenus interdicitur ne ibi sacrum fiat, et in personas quæ prohibentur divinis frui iisdem in locis.

Ratione extensionis, est *totale* aut *partiale*, *generale* aut *speciale*. Interdictum *totale* omnes effectus mox enumerandos

habet: *partiale* quosdam solum, juxta sanctiones canonicas, vel juxta temperamentum sententiæ prolatae. Interdictum *generale* afficit omnia indistincte loca quæ sunt intra fines civitatis, aut provinciæ, quæ censuræ subjacet: si personale sit, extenditur ad omnes incolas ejusdem civitatis aut provinciæ: quando speciale est, afficit certa loca vel personas determinatas. Interdictum *generale personale* obstringit omnes personas communitalis quamdiu ad communitatem pertinent; interdictum vero *particulare personale* attingit personas individue, easque sequitur quocumque ierint, mutato domicilio. Interdictum *generale locale* attingit loca profana æque ac sacra, adeo ut nullibi fas sit sacra agere, nec in Ecclesiis, nec in domibus profanis, infra fines loci qui subjacet censuræ.

Ex definitione data interdicti generalis, et simul ex praxi Ecclesiæ quæ olim sæpius statuit pœnam hujusmodi, oritur dubium, quæ scilicet ratione puniri possint innocentes; perspicuum enim est multos, ex iis qui subiacebant interdicto generali, nullatenus participes extitisse delicti quod censuræ locum dederat.

Ut solvatur objecta difficultas, notandum est interdictum generale non nisi ob culpam gravissimam, et quadamtenus communem, potuisse decerni. Bonifacius VIII animadvertit iudices ecclesiasticos sæpius protulisse sententias absque causa sufficiente, quod multorum malorum occasio fuit, quandoquidem interdicti tempore homines « participantes rarius sacramenta, « minus inflammantur et solidantur in fide: fidelium tepescit « devotio, hæreses pullulant, et multiplicantur pericula animarum. » Quapropter edicto providit ut nulla provincia, civitas, « villa... auctoritate ordinaria, vel delegata, supponatur ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cujusvis pecuniæ quantitate, quacumque occasione vel causa, seu quovis « quæsito colore » (Cap. *Provide*, 2, DE SENTENTIA EXCOMM. Extray. comm.) Leo X statuit præterea, in concordato cum Francisco I, « quod nulla civitas, oppidum, castrum, aut locus

« interdicto ecclesiastico supponi possit, nisi ex causa seu culpa
« ipsorum locorum aut domini, seu rectoris vel officialium. »
(Tit. xv concordati, *de interdictis non leviter ponendis.*) Id
servandum ubivis gentium docent celebriores canonistæ, qui
simul explicant delictum esse aliquatenus omnibus loci incolis
commune quando patratum fuit a domino loci, vel ab ipsamet
communitate qua tali, vel etiam a majori parte personarum
quibus constat communitas, tametsi id non egerint nomine com-
munitatis.

His positis legitima datur causa interdicti. Delictum publice
perpetratum a duce communitatis censetur commune in morali
existimatione hominum. « Sicut talis culpa capitis quodam-
« modo redundat in corpus propter conjunctionem, ait Suarez,
« et potestas superioris est quodammodo totius communitatis;
« ita e converso talis pœna totius corporis redundat in caput et
« auget afflictionem illius, quia subditi aliquid moraliter sunt
« ipsius domini seu prælati. » (Disput. xxxvi, sect. iii, n° 5.)
Si delictum non sit a duce perpetratum, nec ab ipsa communi-
tate processerit, sed a pluribus personis, erit etiam commune
si excessum tolerant magistratus et ipsa communitas patienter
sufferat, dum obsistere posset. Concludamus igitur hujusmodi
pœnam, licet afficiat innocentes, non esse injustam, cum sint
partes communitatis cui merito attribuitur delictum; « tum
« maxime quia, cum Ecclesia præcipue ferre soleat hanc cen-
« suram propter suam auctoritatem et dignitatem tuendam,
« mirum non est quod interdum permittat privata incommoda,
« propter hoc bonum commune quod majus est. » (Suarez,
loc. cit., n° 11.)

Hæc, quamvis non sint in usu hodierna ætate, animadvertenda
duximus ne temere judicetur de veteri Ecclesiarum disciplina¹.

¹ Cf. *Mémoires du Clergé*, tom. VII, col. 1191 et seq., ubi narrantur quæ
acta sunt occasione interdicti quod Card. de Sourdis tulit contra civitatem
Burdigalæ, ob injurias graves sibi illatas a duce d'Epéron. An. 1633.

787. — II° *Qui sint effectus interdicti totalis?*

Interdictum totale triplicem effectum habet: 1° privat quo-
rundam sacramentorum participatione; 2° obstat quominus
celebrentur officia divina; 3° impedit ne detur sepultura chris-
tiana.

1° Privat quorundam sacramentorum receptione, scilicet:
Eucharistiæ, Extremæ-Uctionis et Ordinis. Conceditur commu-
nio per modum viatici iis qui constituti sunt in proximo peri-
culo mortis. (Cap. *Quod in te*, 11, DE PŒNITENTIIS ET REMISSIO-
NIBUS, lib. V Decret.)

Extrema-unctio item conceditur in casu quo moribundus non
potest confiteri. Baptismus et Pœnitentia administrantur tem-
pore interdicti, ne fideles frustrentur gratia sacramentali qua
indigent ad spiritualem regenerationem, et ad suam cum Deo
reconciliationem. (Cap. *Quoniam*, 19, DE SENT. EXCOMM. in VI°.)
Confirmatio conceditur veluti complementum Baptismi. Matri-
monium non prohibetur tempore interdicti, sed est difficultas
de benedictione nuptiali. Dari non debet benedictio solemn-
is exceptis diebus festis privilegiatis, de quibus modo. Quoad
benedictionem non solemnem, non inter se consentiunt doctores.
Plures affirmant hanc benedictionem dari posse licite, et hanc
opinionem probabilem putamus.

2° Obstat quominus celebrentur divina officia, nimirum:
Missa, publica recitatio officii, processiones, et alia hujusmodi
quæ referuntur ad cultum publicum. Sunt vero casus excepti
a lege generali, quos nimirum indicat Bonifacius VIII in cap.
Alma, 24, DE SENT. EXCOMM. in VI°. « Singulis diebus in Ec-
« clesiis et monasteriis Missæ celebrentur et alia dicantur di-
« vina officia sicut prius, submissa tamen voce et januis clausis,
« excommunicatis ac interdictis exclusis, et campanis non pul-
« satis... In festivitibus vero Natalis Domini, Paschæ, ac Pen-
« tecostes, et Assumptionis gloriosæ Virginis, campanæ pulsen-
« tur, et januis apertis, alta voce divina officia solemniter
« celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis

« admissis, quibus ob reverentiam dictarum solemnitatuum...
 « præfatis diebus participationem permittimus divinorum, sic
 « tamen quod illi propter quorum excessum interdictum hu-
 « jusmodi est prolatum, altari nullatenus appropinquent. »

Concessio facta quoad singulos dies non suffragatur laicis, sed solummodo clericis et regularibus. (*Licet*, 11, DE PRIVILEGIIS, in VI°.) Hi nimirum possunt quotidie divina officia celebrare submissa voce, non quidem in oratoriis privatis, sed in Ecclesiis et in monasteriis, uti declarat Bonifacius VIII. A privilegio excluduntur qui suis excessibus locum dederunt interdicto.

Altera concessio, quam eadem constitutione Bonifacius fecit, ad omnes fideles extenditur, excommunicatis solummodo exclusis. Cæteri omnes possunt, non tantummodo præsentibus adesse dum sacra mysteria peraguntur, sed participare sacramentis, nisi causam dederint censuræ; hanc facultatem recipiendi præsertim communionem eucharisticam, includit *participatio divinorum*, de qua agitur in cap. *Alma*.

3° Impedit ne sepultura ecclesiastica detur. Excipiuntur a lege generali clerici qui nec specialiter interdicti sunt, nec causam dederunt interdicto; item laici qui privilegium personale obtinuerunt. Hi omnes possunt in loco sacro sepeliri; at *sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus, cum silentio tumultentur*, ait Innocentius III, cap. *Quod in te*, 11, DE PŒNITENTIIS ET REMISS. Non excipiuntur infantes, nec ii quibus susceptio sacramentorum fuit specialiter indulta, quia aliud est aliquem donari sacramentis, aliud eundem in loco sacro sepeliendum.

Si hæc servarentur in praxi, necessarium esset tempore interdicti defunctos sepelire in campo aliquo, vel loco non benedicto, ab iis quorum interest deputato; sed, pluribus abhinc sæculis, interdicta generalia locum non habent.

788. — III° *Qui sint effectus interdicti partialis?*

Effectus interdicti partialis definiuntur ex textu juris, vel

ex sententia iudicis, prout interdictum est personale aut locale.

Interdictum parziale, de quo frequentior mentio habetur in Decretalibus, est interdictum ab ingressu Ecclesiæ. In illud incidunt qui celebrant in loco interdicto, donec satisfecerint prælato cujus sententiam violaverunt; — qui admittunt ad divina officia nominatim excommunicatos, vel interdictos, donec satisfactionem præstiterint; — qui præsumunt ferre censuras, non servata solemnitate præscripta, aut excommunicare, omissis præviis monitionibus. (Cap. *Episcoporum*, 8, DE PRIVILEGIIS in VI°; *Cum medicinalis*, 1, DE SENT. EXCOMM., in VI°; *Sacro*, 48, eod. tit. in lib. V Decretalium.)

Qui sint effectus hujus interdicti declarat Bonifacius VIII in cap. 20, DE SENT. EXCOMM. : « Is cui est Ecclesiæ ingressus interdictus, cum sibi per consequens censeatur in ipsa divinorum celebratio interdicta, irregularis efficitur, si contra interdictum hujusmodi divinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius. Talis quoque, si hoc interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia vel cœmeterio ecclesiastico, nisi pœnituerit, sepeliri. » Igitur qui hanc censuram incurrit non potest celebrare mysteria in Ecclesia, nec sepeliri in ea; nihil vero obstare videtur quominus celebret in oratorio privato, si alio ligamine non innodatur. Ipsi præterea vetitum est ingredi Ecclesiam ut oret etiam privatim, quod e textu allato et sensu verborum obvio deducitur.

Effectus indirectus interdicti partialis localis, sicut et interdicti totalis, est irregularitas quam incurrit clerici qui scienter violant interdictum celebratione divinorum mysteriorum. Ex decretali Bonifacii VIII, *Is qui*, 18, eod. titulo : « Is qui scienter in loco celebrat supposito interdicto, nisi super hoc privilegium existat, aut a jure sit concessum eidem, irregularitatem incurrit, a qua nequit per alium quam per Rom. Pontificem liberari. »

789. — IV° *Quid sit cessatio a divinis et in quo ab interdicto differat?*

Cessatio a divinis est prohibitio clericis indicta celebrandi divina officia et ecclesiasticam sepulturam, non in pœnam delicti ab eis patrati, sed in signum mœroris, vel in reparationem gravis injuriæ Deo illatæ.

Cessatio a divinis et interdictum eisdem effectus immediate producunt, scilicet privationem sancti sacrificii, et sacramentorum quæ non conferuntur nisi fidelibus in periculo proximo vitæ constitutis; multiplices autem ratione ab invicem differunt. 1º Interdictum est censura: cessatio nec censura est, nec proprie pœna, sed simplex prohibitio divinarum; 2º interdictum etiam locale aliquas personas quæ eidem causam dederunt semper afficit: non item cessatio a divinis quæ nunquam fertur directe et absolute in personas, sed in loca tantum; 3º violatio interdicti exercitio ordinum sacrorum inducit irregularitatem, quod non accidit in violatione cessationis; 4º cessatio a divinis est, sub certo respectu, aliquid ipso interdicto rigorosius; ea enim durante, nec officia divina januis clausis, nec solemniter unquam, ne majoribus quidem festis, celebrari possunt, quod concessum diximus tempore interdicti. « Plus cessatur a divinis tempore cessationis quam tempore interdicti, ait Suarez: « neque moderationes omnes capituli *Alma* in praxi servantur « in cessatione a divinis; si autem essent licitæ, non fuissent « tam facile omissæ, nec ministri Ecclesiæ tantum favorem « contempsissent¹. »

Concludemus ex dictis nullum privilegium, etiam in jure concessum, circa celebrationem vel auditionem divinarum tempore interdicti, extendi ad cessationem a divinis, nisi specialiter exprimat. Quoad vero sacramentorum administrationem, communis est doctrina canonistarum eadem concessa esse tempore cessationis a divinis quæ conceduntur tempore interdicti, quia his homines indigent ad salutem. Cum igitur licitum sit dare sacram Eucharistiam per modum viatici morbo extremo laboran-

¹ Disput. xxxix, sect. II, n°s 7-14.

tibus, fas consequenter erit sacerdoti identidem sanctum sacrificium offerre, ut renoventur hostiæ consecratæ et in gratiam infirmorum serventur.

§ 5. — De cessatione censurarum.

*790. — 1º Quotuplici modo cessare possint censuræ, et pœnæ quæ cum censuris analogiam habent?

Cessant revocatione, irritatione, lapsu temporis, dispensatione, et absolute. *Revocatione*, quando superior, agnito errore, revocat sententiam quam ipse tulerat. (Cap. *Sacro*, 48, DE SENTENT. EXCOMM.) *Irritatione*, quando, causa per appellationem ad superiorem delata, iudex appellationis pronuntiat sententiam vi carere, eamque pro suo officio irritat. *Lapsu temporis*, si sit pœna ad tempus præfinitum, puta ad mensem, ad annum... indicta. Si vero indicta fuerit duratura usquedum reus satisfactionem congruam præstiterit, iudicis erit declarare an reipsa fuerit satisfactum. *Dispensatione*, quando pœnis, seu in perpetuum seu ad tempus determinatum, indictis, superior reo indulget ante tempus elapsum. *Absolute*, qua tolluntur omnes censuræ proprie dictæ.

Nonnullis visum est suspensiones *ex informata conscientia* (690) cessare ipso facto per mortem aut cessionem Episcopi qui illas tulit, quia, inquit, debent æquiparari præceptis personalibus. Hæc opinio recedit a sensu communi theologorum, et insufficienti fundamento innititur. 1º Aliena quidem est a sensu communi doctorum, quod concludimus ex praxi constanti; inauditum enim est sacerdotem a sacris interdictum, per sententiam *ex informata conscientia*, a vinculo solutum haberi moriente Episcopo, aut sedem dimittente, ipsique illico permitti sui ordinis officiis fungi. Idem concludere licet ex modo loquendi theologorum, quando exponunt quibus mediis cessent suspensiones et interdicta. 2º Nullo fundamento solido nititur. Sensus *ex informata conscientia*, licet lata sit extrajudicialiter,

non est præceptum mere personale, sed sententia quæ non differt a judiciis nisi ratione solemnitatum, et eosdem effectus essentielles operatur quos producit censura proprie dicta (782); porro sententiæ judiciales, et censuræ, suos effectus protendunt ultra mortem, seu demissionem, Episcopi. Nec dicatur impossibile fore successori judicare an sententia sit revocanda vel non, cum illius causam ignoret plerumque. Reus jus semper habet recurrendi ad Sanctam Sedem, vel ad successorem Episcopi, ut instituto processu summario et secreto de ejus vita et moribus, possit absolutionem recipere, si hoc beneficio non reperiatur indignus, etiamsi non cognoscantur cuncta motiva suspensionis quam subiit. — His addemus plures canonistas, addictos S. Congregationi concilii, de quæstione præsentate a nobis interrogatos, illam unanimes, collatis consiliis, simul eodem sensu solvisse.

His præmissis, dicendum est de medio consueto quo tolluntur censuræ, nimirum de absolutione.

Absolutio est actus jurisdictionis, quo superior vinculum censuræ, qua reus innodatur, solvit.

Absolutio multiplex distinguitur, ratione scilicet fori in quo datur, conditionum quibus obnoxia est, et effectuum quos operatur.

1° Ratione *fori*, alia datur in foro interno, alia in foro externo. Absolutio pro foro interno dari solet in tribunali pœnitentiæ, et hunc effectum habet ut reus participare valeat sacramentis, quin tamen illius conditio immutetur quoad regimen externum Ecclesiæ. Judex potest convenire reum, tametsi in foro interno absolutum.

Absolutio pro foro externo refertur ad externum regimen, et vinculum censuræ solvit in utroque foro. « Hinc sequitur, ait « Fagnan, ut nulla sit collatio beneficii facta excommunicato « absoluto in foro conscientie tantum, quia actus assecutionis « beneficii proprie spectat ad forum externum. » (In caput « *Postulastis*, n° 15, DE CLERICO EXCOMM.) Hæc conclusio nobis

dubia videtur, quandoquidem clericus est reipsa absolutus a censura et exinde idoneus ad recipiendum beneficium; sed potius diceremus collationem esse rescissioni obnoxiam, quatenus si res deferatur ad forum externum, judex potest ferre sententiam qua provisus a possessione beneficii deturbetur, non habita ratione absolutionis, de qua non constat in foro externo. Mens superioris, quando concedit facultatem absolventi in foro conscientie tantum, non est ut absolutio suffragetur in foro contentioso, si ad illud causa deferatur¹.

2° Ratione *conditionum*, alia est absoluta, alia conditionalis, si nempe detur sub conditione necessario servanda, adeo ut ea non adimpleta reus reincidere debeat in censuram. Hæc absolutio *ad reincidentiam* nuncupatur. Exemplum hujusmodi absolutionis suppeditat cap. *Ad reprimendam*, 8, DE OFFICIO JUDICIS ORDINARI, et cap. *Eos qui*, mox proferendum (n° 792).

3° Ratione *effectuum*, alia censuram omnino tollit, alia datur *ad effectum*, ut aiunt; id est ad effectum specialem, ut, si forte quis censura innodatus extiterit, effectus ille nihilominus obtineatur. Consuetum est SS. Pontificibus ut, quando gratiam alicui impertiuntur, eundem prius ad cautelam absolvant ab omni censura *ad effectum*.

* 791. — II° *Quis possit absolvere a censuris?*

I. Omnis sacerdos approbatus ad auditionem confessionum potest absolvere ab omnibus censuris jure constitutis, quando non est reservatio expressa. Prob. 1° cap. *Nuper*, 29, DE SENT. EXC. « Nuper a nobis tua discretio requisivit... utrum qui nominatim excommunicatis scienter communicant, absolvi ab excommunicatione possint per confessionem a simplici sacerdote... « Nos credimus distinguendum, an is qui nominatim excommunicato communicat, scienter in crimine communicet crimi-

¹ Cf. Suarez, disput. vii, sect. v, n°s 25-28. *Thesaurus de Pœnis*, part. I, cap. xxii.

« noso, ei concilium impendendo, auxilium vel favorem : aut
 « alias in oratione vel osculo, etc. In primo quidem articulo,
 « cum talis communicet crimini..., ac per hoc, ratione damnati
 « criminis videatur in eum delinquere qui damnavit, ab eo
 « vel ejus superiore erit absolutio requirenda : cum facientem
 « et consentientem par pœna constringat. In secundo vero
 « casu, a suo Episcopo vel a proprio sacerdote poterit abso-
 « lutionis beneficium obtinere. Quamvis enim et tunc non
 « judicis, sed juris sententiâ, excommunicato communicans sit
 « ligatus, quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi
 « specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem
 « aliis relaxandi. » Probatur 2° ex usu generali Ecclesiæ,
 quæ voluit ut sacerdotes absolutioni peccatorum præmitterent
 absolutionem a censuris.

Diximus 1° *absolvere*... simpliciter ac sine addito, quia potestas illa ad utrumque forum internum et externum protenditur, dummodo tamen causa non sit delata ad forum contentiosum. « Decreta Pontificum, ait S. Alph. de Liguori, præcipue
 « forum externum spectare solent; et cum favores principis
 « ampliari debeant, non est cur tantum ad forum internum
 « restringantur. » (Lib. VII, n° 70.)

2° *Ab omnibus censuris*... Textus allatus e Decretali *Nuper* refertur solum ad excommunicationem minorem, sed casum propositum explicat vi principii generalis quod ad omnes alias censuras æque applicatur : « *Conditor canonis eo ipso quod absolutionem sibi specialiter non retinuit, concessisse videtur aliis facultatem relaxandi.* Ita communiter canonistæ interpretantur disciplinam ecclesiasticam.

3° *Jure constitutis*... quod de jure particulari diœcesis, non secus ac de jure communi intelligendum arbitramur. Si Episcopi velint censuram suis statutis latam reservare, debent suam mentem in iisdem statutis exprimere, alioquin merito censentur concessisse aliis, juxta regulam communem, potestatem absolvendi. Alia est ratio censure quam aliquis incurrit

per sententiam, seu *ab homine*; siquidem constans jurisprudentia requirit ut reus absolvi non possit nisi a giudice qui sententiam tulit, aut ab hujus judicis superiore, in casu appellationis. Cap. *Prudentiam*, 21, DE OFFICIO JUD. DELEGATI, statuit :
 « Si propter justam causam evidentem ab ordinario giudice vel
 « delegato excommunicatus fuerit, ad excommunicatorem debet
 « absolvendus remitti. »

* 792. — II. In articulo mortis quisvis sacerdos, si alter approbatus desit, potest absolvere ab omni excommunicatione et interdicto, tum a jure, tum ab homine, imposito onere comparandi coram superiore, si reus convalescat.

Concilium Tridentinum statuit : « Pie admodum, ne hac
 « ipsa occasione (reservationis) aliquis pereat, in Ecclesia Dei
 « custoditum semper fuit ut nulla sit reservatio in articulo
 « mortis; atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a
 « quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt. » (Sess. XIV, cap. VII, *de casuum Reservatione.*)

Articulus mortis est periculum probabile ac proximum, sive a morbo gravi, sive a causa extrinseca. Porro, concilium Tridentinum statuit *omnes sacerdotes* posse absolvere in articulo mortis. Dubitatur apud canonistas utrum id litteraliter de quibusvis sacerdotibus, etiam excommunicatis, intelligendum sit. Multis videtur magis consonum textui concilii eos solum posse absolvere a reservatis in articulo mortis qui habent facultatem absolvendi a casibus communibus extra articulum mortis, ita ut reservatio sublata sit : porro excommunicati nulla facultate potiuntur in casus et censuras communes, ergo nihil illis suffragatur disciplina Tridentina. Hanc opinionem sequitur Fagnan et fuse de ea disserit in suis commentariis cap. *Non est nobis*, 11, DE SPONSALIBUS, lib IV Decret. Alii tamen plures sententiam contrariam propugnant, quam deducunt tum ex generalitate verborum concilii *Omnes sacerdotes*, tum ex fine quem concilium intendit, *ne quis occasione reservationis pereat*. Rituale Romanum declarat, absque ulla restrictione, *quemlibet sacer-*

dotem posse a quibuscumque censuris absolvere, si imminet periculum mortis, approbatusque desit confessarius. His ponderatis, concludimus licitum fore sacerdoti, etiam præciso a communione ecclesiastica, absolvere in articulo mortis; quia in extremis licet uti jurisdictione dubia⁴.

Facultas data omnibus sacerdotibus absolvendi a *quibusvis censuris* extenditur ad censuras, sive a jure, sive ab homine, sive per sententiam generalem aut particularem latas, quæ impedire possunt quominus peccatores reconcilientur Deo et Ecclesiæ, ad excommunicationem nempe et interdicta, non vero ad suspensiones quarum relaxatio nullatenus necessaria est.

Imponitur absolutis conditio ut se sistant coram superiore, si a morbo convaluerint, de quo ita statuit Bonifacius VIII : « Si cessante periculo vel impedimento, se illi a quo his cessantibus absolvi debebant, quam cito commode poterunt, contempserint præsentare, mandatum ipsius, super illis pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi et satisfacturi, prout justitia suadebit, decernimus, ne sic censuræ illudant ecclesiasticæ, in eandem sententiam recidere ipso jure. » (Cap. *Eos qui*, 22, DE SENTENT. EXCOMM.)

* 793. — III. Episcopi possunt absolvere a censuris S. Pontifici reservatis in triplici casu, nempe quando casus est occultus, quando reus non potest adire S. Pontificem, et denique quando dubia est reservatio.

1° De *casu occulto*, pensandus est textus concilii Tridentini : « Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto provenientius, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in diocesi sua, per se ipsos, aut vicarium ad

⁴ Cf. Collet, *de Censuris*, part. I, cap. v, art. 1.

« id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absol-
« vere. » (Sess. XXIV, cap. VI.)

Nonnulla advertere necesse est ut explicetur decretum concilii.

Liceat Episcopis... Nomine Episcoporum veniunt capitulum Ecclesiæ cathedralis sede vacante, atque idcirco vicarii capitulares; quia potiuntur jurisdictione episcopali (n° 206).

In suspensionibus ex delicto occulto provenientius... et *in quibuscumque casibus occultis...* Quid censeatur occultum supra explicatum fuit in articulo *de Delictis in genere* (n° 717). Concilium non dixit : *in suspensionibus*, aut in irregularitatibus *occultis*, sed statuit de censuris *ex delicto occulto* provenientius, et generatim de casibus occultis. Contingere potest ut censuræ ignorentur a populo qui nescit censuras delicto annexas esse, quamvis delictum ipsum cognoscat. Si delictum venerit ad cognitionem certam duorum vel trium, tutum non esset dare absolutionem, quia eo ipso videtur jam non remanere intra limites occultis.

In quibuscumque casibus occultis etiam Sedi apostolicæ reservatis... Juxta opinionem, quam S. Alph. de Liguori reputat valde probabilem, facultas concessa Episcopis complectitur simul casus ante concilium Tridentinum reservados et casus in futurum reservandos S. Sedi, nisi tamen in constitutionibus quibus novæ reservationes inducuntur, derogetur explicite aut implicite decreto Tridentino. Est sensus obvius decreti; facultas enim concessa indistincte, et ob rationem permanentem, intelligi debet modo absoluto: atqui concilium statuit absque ulla distinctione, ut liceat Episcopis *in quibuscumque casibus occultis etiam S. Sedi reservatis* absolvere, et ita ordinavit propter rationem quæ semper subsistit, nempe ut facilius providere valeant necessitatibus spiritualibus fidelium; ergo illa facultas refertur ad casus in futurum reservandos, non secus ac ad casus in præteritis temporibus reservados.

Excipimus casum quo derogaretur decreto concilii, sicut re